

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพของคน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา พร้อมทั้งความสามารถในการสร้างสรรค์สังคมคุณภาพ ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอันมีผลกระทบมาจากการเป็นโลกาภิวัตน์ ทำให้ขอบข่ายของการสืบเสาะ ค้นคว้า แสวงหา การถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนส่วนใหญ่ในประเทศ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในภารกิจนี้ คือ ครู

การพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นเรื่องที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จากหลักฐานที่มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดนโยบายพื้นฐานของรัฐ (หมวด 5) มาตรา 81 กล่าวคือ ให้รัฐมีนโยบายจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย รวมถึงการพัฒนาวิชาชีพครู ทำให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแสดงเจตนาให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง มีข้อกำหนดให้ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบข้อมูลปัญหาคุณภาพของครูไทยจากการวิจัยของนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542ก: 10) กล่าวว่า ครูยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และยังเน้นการสอน โดยการบอกให้เด็กท่องจำเนื้อหาวิชาความรู้ มากกว่าการอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็ก และยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ใกล้ตัวได้ ขณะเดียวกันครูยังได้รับการพัฒนาไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ สุมน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน เบญจวรรณ ศรีพนชัยกุล 2543: 3) ได้ศึกษาสภาพปัญหาด้านการเรียนการสอนของครูพบว่า

1) ครูขาดความพร้อมในการใช้หลักสูตร โดยครูส่วนหนึ่งไม่เข้าใจวิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูบางคนไม่ถนัดการสอนบางกลุ่มประสบการณ์ จึงไม่สามารถดัดแปลงหรือยืดหยุ่นได้อย่างเหมาะสม

2) ในการเตรียมการสอน ครูไม่ได้ศึกษาหลักสูตรแม่บทก่อน เพราะทำความเข้าใจยาก จึงไม่ศึกษาแผนการสอนและคู่มือครู

3) ครูมีภารกิจมากไม่สามารถเตรียมการสอนได้

4) ครูยังไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะนิสัยของผู้เรียน สอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้ฝึกให้ผู้เรียนทำงานกลุ่ม และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนน้อย

5) ครูมีเจตคติว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนทำให้ยุ่งยาก เสียเวลา สอนเนื้อหาไม่ทัน

6) ครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อจากวัสดุในท้องถิ่นหรือวัสดุที่เหลือใช้

7) ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนและเตรียมการสอน

8) ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผล ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้

ครบถ้วน ขาดการสนับสนุนการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล จึงทำให้นักเรียนเรียนผ่านไป โดยไม่มีการประเมิน

กล่าวโดยสรุปคือ ครูมีปัญหการทำงานที่สำคัญในการประกอบอาชีพครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งควีนแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย (Queensland University of Technology, 2002) พบว่าครูส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่ยอมรับการปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน จำเป็นต้องมีปัจจัยผลักดันให้ครูเปลี่ยนความคิด ในการจัดการเรียนรู้จากครูเป็นศูนย์กลางมาสู่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สมรรถนะที่จะต้องพัฒนาให้กับครู ได้แก่ ความรู้ที่ทันสมัยในสาขาวิชาที่สอน กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การสอนแบบบูรณาการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บทบาทในการเป็นผู้แนะนำการเรียนรู้อ และการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อค้นพบบางประการสอดคล้องกับการศึกษาความต้องการของครูในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อนำไปกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคู ณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2549 – 2551 ของสถาบันพัฒนาคู ณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2548) ที่พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การเลือกใช้ สื่อและพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ การพัฒนาและการ ใช้นวัตกรรม การทำวิจัยในชั้นเรียน การนำผลวิจัยและผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตร

นอกจากปัญหาด้านคุณภาพการสอนของครูแล้ว ยังมีข้อมูลปัญหาของครูด้านความรู้ และคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครูในประเทศไทย นอกจากจะขาดแคลนในเชิงปริมาณแล้ว ประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือการขาดแคลนครูในเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นปัญหา ร่วมกันของทุกประเทศ ในเวทีการประชุมโต๊ะกลม ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา โดยมี ศ.ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธาน จนกระทั่งเกิดเป็น

ข้อตกลงร่วมกันระหว่าง 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ สาธารณรัฐประชาชนจีนและฮ่องกง ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การขาดแคลนครูในเชิงคุณภาพ (พฤทธิ ศิริบรรณ พิทักษ์ 2549) เป็นการศึกษาว่าครูที่สอนในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ มีคุณวุฒิตรงตามวิชาเอกที่เรียนมาหรือไม่ มีระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 2 ปี โดยคณะวิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลครูจำนวน 84,206 คน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ใน 115 เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน วิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ทำการศึกษา เป็นวิชาในกลุ่มสาระตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 กลุ่ม ได้ผลการวิจัย สรุปว่าในโรงเรียนรัฐบาล ครูที่สอนตรงกับคุณวุฒิวิชาเอกที่จบ โดยเฉลี่ยมีจำนวนร้อยละ 74 ตรงกับวิชาโทร้อยละ 2 ครูที่สอนไม่ตรงกับคุณวุฒิวิชาเอกที่จบมีร้อยละ 24 ส่วนครูในโรงเรียนเอกชนที่สอนวิชาในกลุ่มสาระต่างๆ ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมามีถึงร้อยละ 78 ตรงกับวิชาโทร้อยละ 2 ครูที่สอนไม่ตรงกับคุณวุฒิวิชาเอกที่จบมีเพียงร้อยละ 19 เมื่อแยกเป็นรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูโรงเรียนของรัฐบาลที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมามากที่สุด คือ วิทยาศาสตร์ร้อยละ 85 รองลงมาคือ ภาษาอังกฤษร้อยละ 80 ภาษาไทยร้อยละ 76 สำหรับครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมามากที่สุด คือ วิชาศิลปศึกษาร้อยละ 39 รองลงมาคือ การงานอาชีพและเทคโนโลยีร้อยละ 28 สุขศึกษาร้อยละ 27 ในขณะที่โรงเรียนเอกชน ครูที่สอนตรงคุณวุฒิวิชาเอกมากที่สุด คือ วิทยาศาสตร์ร้อยละ 90 อันดับที่สองคือ สุขศึกษาและภาษาอังกฤษร้อยละ 83 ส่วนครูที่สอนไม่ตรงกับคุณวุฒิวิชาเอกมากที่สุด อันดับที่ 1 และ 2 คือ วิชาศิลปศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี เช่นเดียวกับโรงเรียนของรัฐบาล ในขณะที่ครูโรงเรียนเอกชนที่สอนไม่ตรงคุณวุฒิมากที่สุดเป็นอันดับ 3 คือ วิชาภาษาอังกฤษ

จากข้อมูลผลการประเมินของโครงการ Program for International Student Assessment (PISA) (อ้างถึงในข่าว ส.ค.ศ.ท. 2553) แสดงผลเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และตำแหน่งของประเทศ พบว่า คะแนนของนักเรียนไทย ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้ง 2 วิชา พิจารณาประกอบกับผลคะแนนสอบ O-NET และ A-NET ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงในข่าว ส.ค.ศ.ท. 2553) พบว่า คะแนนในกลุ่มสาระหลัก 5 กลุ่ม คือ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2551 ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ มัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นข้อมูลที่แสดงความวิกฤตของการจัดการศึกษาไทย ซึ่งน่าจะมีสาเหตุหลักมาจากการสอนของครู สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอาน (อ้างในจุฬาสัมพันธ์: 2548) กล่าวว่า ปัญหาครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา ทำให้มีความอ่อนแอในเนื้อหาสาระ สอดคล้องกับการสำรวจของ Lou Harris, poll (Kaselkorn and Harris, 2001) พบว่าเกือบร้อยละ 90 ของชาวอเมริกัน เชื่อว่า วิธีที่ดีที่สุดในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนคือ การบรรจุครูที่มีคุณภาพในห้องเรียน

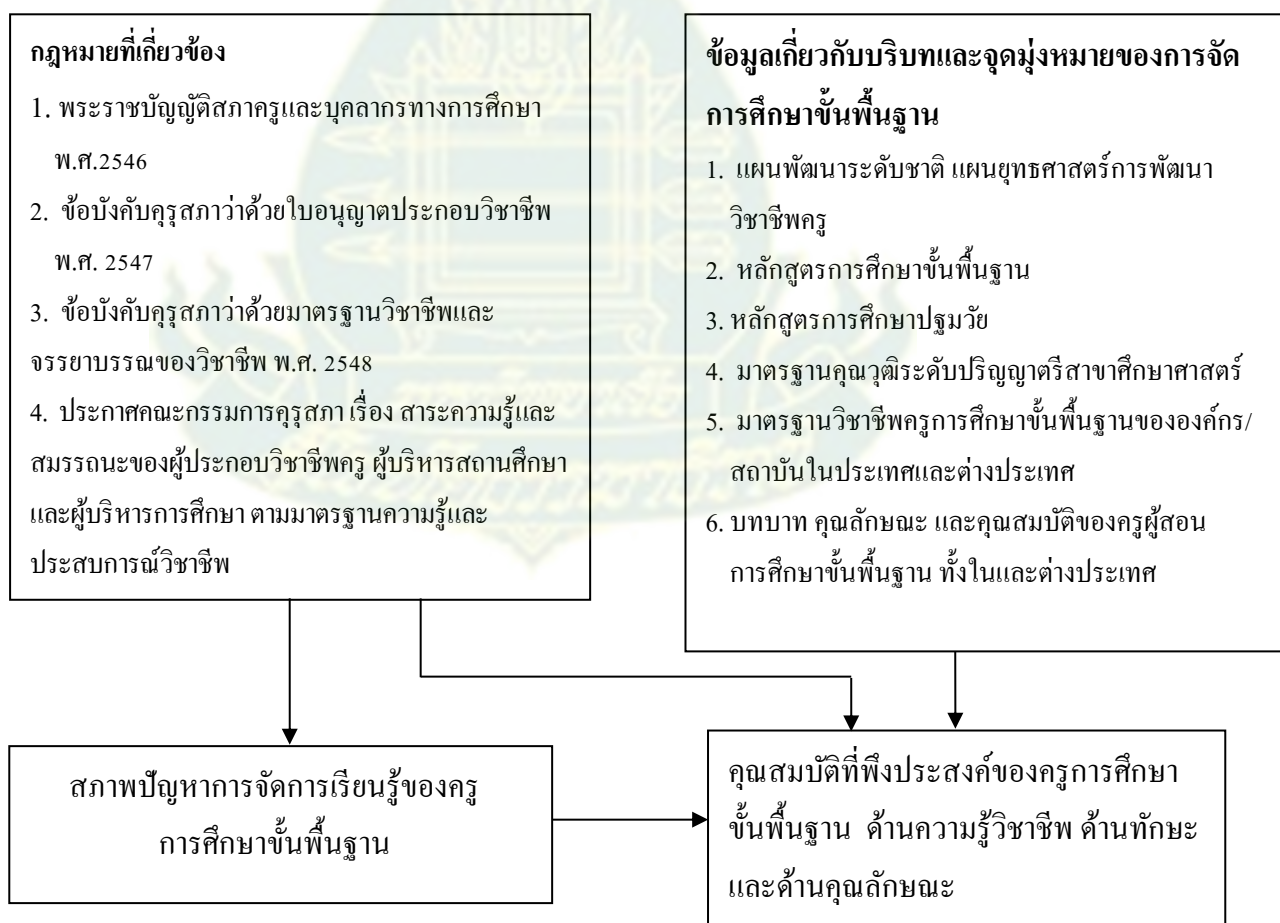
จากข้อมูลปัญหาด้านคุณภาพของครู นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานคุณภาพครู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ การปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 เพื่อศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา ประชากรและระยะเวลา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และปฐมวัยศึกษา ตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2547 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สารความรู้ และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ และการศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และปฐมวัยศึกษา จากการสังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ คุณสมบัติ สมรรถนะ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่ครูที่ควรจะมีหรือควรจะเป็นที่กำหนดโดยหน่วยงาน สถาบัน องค์กร งานวิจัยในประเทศ

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และปฐมวัยศึกษาทั่วประเทศ

4.3 ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554 ถึง วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2555 รวมระยะเวลา 1 ปี

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน ก่อนระดับอุดมศึกษา เริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา และระดับปฐมวัย

5.2 สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความขัดข้อง ความไม่เข้าใจ และอุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาที่ครูรับผิดชอบ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้

พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และด้านความสามารถในการจัดการ

5.3 คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คุณสมบัติในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และปฐมวัยศึกษา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการผลิตครูและการพัฒนาครูประจำการที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และปฐมวัยศึกษา

6.2 ผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และปฐมวัยศึกษา

